

Mitrova og Savik gegn Makedóníu

Dómur frá 11. febrúar 2016

Mál nr. 42534/09

8. gr. Friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

Forsjá. Umgengnisréttur. Svigrúm til mats.

1. Málsatvik

Kærendur eru móðir og dóttir. Eftir skilnað foreldra seinni kæranda árið 2007 var seinni kærandi, sem þá var þriggja ára gömul, sett í forsjá fyrri kæranda. Forsjárréttindi föður seinni kæranda voru ákveðin af félagsmálasmiðstöð. Eftir að fyrri kærandi hafði ítrekað neitað föðurnum um að fá að hitta seinni kæranda var fyrri

kærandi tvívegis dæmð fyrir það athæfi og dæmd til skilorðsbundinnar refsingar. Eftir það hélt hún hins vegar áfram að neita föðurnum að umgangast dóttur sína og var hún í kjölfarið dæmd í þriðja skiptið, þá til þriggja mánaða fangelsisvistar. Á meðan fyrri kærandi sat af sér dóminn var seinni kærandi í forsjá föður síns. Eftir að fyrri kæranda var sleppt úr haldi árið 2009 ákvað félagsmálamiðstöðin að auka forsjárréttindi hennar þar til árið 2011 að hún fékk aftur full forsjárréttindi yfir seinni kæranda eftir að forsjárkröfu föðursins var vísað frá dómi. Í mars 2012 var þeirri frávísun hins vegar snúið við í hæstarétti að mestu leyti á þeim grundvelli að fyrri kærandi hefði ítrekað neitað föðurnum um umgengnisrétt. Taldi dómstóllinn að það væri barninu fyrir bestu að fá að umgangast báða foreldra sína. Eftir þennan dóm ákvað félagsmálamiðstöðin nýtt búsetufyrirkomulag þar sem seinni kærandi byggi á virkum dögum hjá fyrri kæranda og um helgar hjá föður sínum.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendur töldu að brotið hefði verið gegn 8. gr. sáttmálans. Nefndu kærendur sérstaklega það að fyrri kærandi hefði verið dæmd í fangelsi, að félagsmálamiðstöðin ákvarðaði ekki endanlega forsjárréttindi fyrri kæranda fyrr en mörgum mánuðum eftir að hún var búin að afplána fangelsisdóm sinn og hæstaréttardóminn þar sem afturkölluð var full forsjá hennar yfir seinni kæranda.

Niðurstaða

Dómstóllinn komst að þeirri niðurstöðu að fangelsisdómur fyrri kæranda hefði verið í fullu samræmi við landslög og að markmið þeirra laga hefði verið að auðvelda föðurnum að hitta dóttur sína og koma í veg fyrir frekari brot fyrri kæranda gegn rétti hans. Varðandi þau rök fyrri kæranda að dómurinn hefði ekki verið „naudsynlegur í lýðræðislegu samfélagi“ horfði dómstóllinn til málsins í heild. Ljóst var að fyrri kærandi hafði tvívegis verið dæmd fyrir sama brot og fengið skilorðsbundinn dóm. Þrátt fyrir það hafði fyrri kærandi haldið áfram að vera ósamvinnufús og komið í veg fyrir að faðir síðari kæranda fengi að sjá hana. Dómstóllinn sem dæmdi hana til fangelsisvistar hafði horft til hags barnsins eins og sá hagur var skilgreindur af félagsmálamiðstöðinni. Komst dómstóllinn svo að því á þessum grunni að þó að fangelsisdómur hefði skammtímaáhrif á fyrri kæranda væri langtímahagsmunum seinni kæranda betur þjónað með því að stuðla að því að hún fengi að sjá föður sinn. Hefðu því landsyfirvöld framkvæmt ásættanlegt mat á öllum röksemdum og staðreyndum sem máli skiptu í samræmi við það markmið sem stefnt var að.

Varðandi kvörtun kæranda um þann tíma sem tók að ákvarða forsjárréttindi endanlega eftir að fyrri kæranda var sleppt úr fangelsi horfði dómstóllinn til þess að meðan á fangelsisvist hennar stóð hefði ekki verið neitt beint samband á milli fyrri og seinni kæranda. Ekki voru lögð fram nein gögn sem vísuðu til þess að fyrri kærandi hefði nokkurn tíma beðið yfirvöld, t.d. félagsmálamiðstöðina, um leyfi til

að komast í samband við seinni kæranda. Án slíkrar beiðni skorti félagsmálamiðstöðina valdheimildir til að ákvarða um rétt fyrri kæranda. Um leið og fyrri kærandi var látin laus hafði hún lagt fram tvær beiðnir um samband við seinni kæranda, en félagsmálamiðstöðin gat ekki unnið úr þeim beiðnum sökum þess að fyrri kærandi neitaði að taka þátt í lögbundnu ferli miðstöðvarinnar. Eftir að málið var svo að lokum tekið til meðferðar hefði ekki liðið óhóflegur tími þangað til forsjárréttindi fyrri kæranda voru ákvörðuð. Á þessum grunni komst dómstóllinn að þeirri niðurstöðu að yfirvöld bæru ekki ábyrgð á því að fyrri og seinni kærandi sáu ekki hvor aðra frá 30. júlí 2009 til 19. febrúar 2010.

Varðandi ákvörðun hæstaréttar að dæma föður seinni kæranda forsjá hennar væri að sjá að dómstóllinn hefði haft hag barnsins í fyrirrúmi. Slíkt mat væri innan svigrúms makedóníska ríkisins til mats og rökstuðningur fyrir ákvörðuninni viðhlítandi og nægur.

Dómstóllinn komst að þeirri niðurstöðu að ekki hefði verið brotið gegn 8. gr. sáttmálans. Tveir dómarar skiluðu séráliti.